

UCHWAŁA NR XIII.146.2025
RADY MIEJSKIEJ W TŁUSZCZU
z dnia 27 listopada 2025 r.

**w sprawie przyjęcia Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług
Społecznych Gminy Tłuszcz na lata 2026-2030**

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153), art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214) uchwala się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Tłuszcz na lata 2026-2030 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Tłuszcza.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą od 1 stycznia 2026 r.

Uzasadnienie do Uchwały nr XIII.146.2025 Rady Miejskiej w Tłuszczu z dnia 27 listopada 2025 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Tłuszcz na lata 2026-2030

Deinstytucjonalizacja usług społecznych stanowi ważny kierunek rozwoju i zmian polityki społecznej państwa, szczególnie w kontekście aktualnych wyzwań i potrzeb społecznych ujawniających się na szczeblach lokalnych (zmiany w strukturze społecznej, starzejąca się populacja, przeobrażenia rynku pracy, wyzwania pieczy zastępczej, nowe wyzwania zdrowotne i ekologiczne, bezdomność itd.). Deinstytucjonalizacja usług społecznych jest oczekiwanym procesem. Z wielu analiz i badań naukowych wynika, że usługi społeczne organizowane w społeczności lokalnej i w środowisku zamieszkania przynoszą pozytywne rezultaty i zadowolenie odbiorców.

Kierunek deinstytucjonalizacji usług społecznych wspiera w ostatnich latach Komisja Europejska i inne podmioty Unii Europejskiej – w nowej Agendzie unijnej silnie akcentuje się inwestycje w usługi społeczne i deinstytucjonalizację rozwiązań. Na ten cel będą przeznaczane środki finansowe ze środków funduszy polityki spójności UE.

Lokalny plan deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych na lata 2026-2030 stanowi odpowiedź na zmieniające się potrzeby mieszkańców gminy, wyzwania społeczno-demograficzne oraz zmiany jakie zaszły w sposobie prowadzenia polityki społecznej w ostatnich latach.

Plan został opracowany na lata 2026-2030 przez samorząd gminy we współpracy z pracownikami ośrodka pomocy społecznej, przy udziale grona ekspertów i przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w regionie. Dokument przygotowano w oparciu o diagnozę sytuacji i potrzeb lokalnych, Strategię rozwoju usług społecznych, Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Mazowieckiego (RPDI), a także z uwzględnieniem innych europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych.

Plan określając główne kierunki zmian w systemie usług społecznych odpowiada na zdiagnozowane wyzwania, w tym w szczególności te związane ze zmianami demograficznymi skutkującymi postępującym procesem starzenia się społeczeństwa i wzrostem liczby osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Ponadto określa kierunki zmian w obszarze świadczenia usług dla dzieci i ich rodzin, osób z niepełnosprawnościami oraz osób z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie zdrowia psychicznego.

Dzięki realizacji planu w Gminie Tłuszcz mogą powstać warunki do przyjaznego i optymalnego rozwoju usług środowiskowych zaspakajających potrzeby mieszkańców zarówno w obszarze profilaktyki, jak i wsparcia.

Dokument został opracowany w ramach projektu „Dla Ciebie, dla mnie dla nas – rozwój usług społecznych na Mazowszu” realizowanego przez mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Załącznik do Uchwały Nr XIII.146.2025 Rady Miejskiej w Tłuszczu z dnia 27 listopada 2025 r.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Tłuszcz na lata 2026-2030

Dokument opracowany przez:

Gmina Tłuszcz

ul. Warszawska 10, Tłuszcz

www.tluszcz.pl

Przy wsparciu:

Mazowieckie Centrum

Polityki Społecznej

ul. Grzybowska 80/82

00-844 Warszawa

www.mcps.com.pl

Utila Sp. z o.o.

ul. Łotewska 17 lok. 01

03-918 Warszawa

www.utila.pl

Tłuszcz, 2025

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Plan powstał w ramach projektu
„Dla Ciebie, dla mnie, dla nas – rozwój usług społecznych na Mazowszu”
prowadzonego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027
współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Priorytet IV. Spójność społeczna i zdrowie
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

SPIS TREŚCI

	Wykaz skrótów	4
1.	Wstęp	5
2.	Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych i programowych	6
3.	Diagnoza	8
3.1.	Charakterystyka gminy Tłuszcz	8
3.1.1.	Struktura społeczna.....	8
3.1.2.	Główne problemy społeczne.....	10
3.2.	Zasoby gminy Tłuszcz.....	11
3.2.1	Istniejące na terenie gminy Tłuszcz zasoby, podmioty i organizacje oraz usługi społeczne	11
3.2.2.	Usługi świadczone w środowisku.....	15
3.3.	Diagnoza potrzeb wybranych grup społecznych w podziale na obszary wsparcia.....	17
3.4.	Analiza potrzeb	19
3.4.1.	Potrzeby w zakresie świadczonych usług oraz usługi deficytowe	19
3.4.2.	Potrzeby podmiotów i organizacji, w tym potrzeby kadrowe i profesji społecznych	19
3.4.3.	Bariery realizacji usług społecznych	20
4.	Plan rozwoju usług społecznych	22
4.1.	Osoby starsze.....	23
4.2.	Osoby z niepełnosprawnościami.....	24
4.3.	Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	25
4.4.	Dziecko i rodzina	26
5.	Zestawienie potencjalnych źródeł finansowania.....	27
6.	Systemy monitorowania i oceny	34
6.1.	Wskaźniki rezultatu i produktu.....	34
6.2.	Opis systemu monitorowania realizacji planu i osiągnięcia wskaźników	35
6.3.	Ocena skuteczności i efektywności planu (ewaluacja)	36
7.	Spis elementów graficznych	37

WYKAZ SKRÓTÓW

BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

CUS – Centrum Usług Społecznych

DDP – Dzienny Dom Pomocy

DPS – Dom Pomocy Społecznej

EFS+ – Europejski Fundusz Społeczny Plus

FEM – Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027

FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027

GUS – Główny Urząd Statystyczny

JST – Jednostka samorządu terytorialnego

KIS – Klub Integracji Społecznej

LPDI – Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych

MCPS – Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej

MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

NGO – Organizacja pozarządowa

NSP 2021 – Narodowy Spis Powszechny 2021

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

OWES – Ośrodek wsparcia ekonomii społecznej

OZPS – Ocena zasobów pomocy społecznej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PES – Podmiot ekonomii społecznej

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PUP – Powiatowy urząd pracy

PWD – Placówka wsparcia dziennego

ROPS – Regionalny ośrodek polityki społecznej

ŚDS – Środowiskowy dom samopomocy

UE – Unia Europejska

UM – Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie

UTW – Uniwersytet trzeciego wieku

WTZ – Warsztaty terapii zajęciowej

1. WSTĘP

Niniejszy Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Tłuszcz na lata 2026-2030 (Plan) stanowi odpowiedź na zmieniające się potrzeby mieszkańców gminy, wyzwania społeczno-demograficzne oraz zmiany jakie zaszły w sposobie prowadzenia polityki społecznej w ostatnich latach.

Przez dekady wsparcie z pomocy społecznej kierowane było przede wszystkim do grup defaworyzowanych, osób wykluczonych, doświadczających kryzysu, czy też mających trudności z adaptacją do życia społecznego. Obecnie obserwujemy zmianę w prowadzeniu polityki społecznej i rozszerzanie zakresu jej oddziaływania na wszystkich mieszkańców lokalnych społeczności. Cele tej polityki koncentrują się na budowie społeczeństwa dobrobytu z otwartym dostępem do usług społecznych świadczonych na poziomie lokalnym zgodnie z potrzebami mieszkańców i ich możliwościami finansowymi. Tak wyznaczone priorytety osiągać można tylko poprzez konsekwentną integrację i koordynację działań różnych systemów (w tym m.in. pomocy społecznej, zdrowia czy edukacji) oraz systematyczne planowanie w oparciu o dowody pochodzące m.in. z diagnozy lokalnej oraz analizy potrzeb. Wykraczanie poza instytucjonalne ramy pomocy społecznej jest więc jednym z fundamentów przedstawianego Planu, natomiast kluczowym jego założeniem jest konsekwentne realizowanie idei rozwoju usług świadczonych w miejscu zamieszkania jako alternatywy dla rozwiązań instytucjonalnych. Nie oznacza to zamykania istniejących placówek tylko planowy rozwój alternatywnych wobec nich usług tak, aby to ostatecznie mieszkańiec wybrał zgodne ze swoimi preferencjami rozwiązanie. Ważne jest też, aby ofertę usług planować w oparciu o sprawdzone modele, których skuteczność została potwierdzona w nauce i praktyce, przy zachowaniu elastyczności w dopasowywaniu rozwiązań do zmieniających się potrzeb i preferencji odbiorców.

Plan został opracowany na lata 2026-2030 przez samorząd gminy we współpracy z pracownikami ośrodka pomocy społecznej, przy udziale grona ekspertów i przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w regionie. Dokument przygotowano w oparciu o diagnozę sytuacji i potrzeb lokalnych, Strategię rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Mazowieckiego (RPDI), a także z uwzględnieniem innych europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych.

Plan określając główne kierunki zmian w systemie usług społecznych odpowiada na zdiagnozowane wyzwania, w tym w szczególności te związane ze zmianami demograficznymi skutkującymi postępującym procesem starzenia się społeczeństwa i wzrostem liczby osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Ponadto określa kierunki zmian w obszarze świadczenia usług dla dzieci i ich rodzin, osób z niepełnosprawnościami oraz osób z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie zdrowia psychicznego.

Dokument obejmuje sześć rozdziałów składających się na dwie zasadnicze części – diagnostyczną i wdrożeniową. W części pierwszej (rozdział drugi i trzeci) zawarto uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych i programowych, diagnozę i analizę potrzeb (zawierającą dane na temat sytuacji demograficznej i społecznej gminy, problemów społecznych oraz realizowanych usług), a także inwentaryzację zasobów jakimi dysponuje lokalny system pomocy społecznej. Druga część – wdrożeniowa (rozdziały od czwartego do szóstego), zawiera zarówno opis planowanych do realizacji działań (podzielonych na 4 obszary interwencji: 1. osoby starsze, 2. osoby z niepełnosprawnościami, 3. osoby w kryzysie zdrowia psychicznego i 4. dziecko i rodzina), jak i analizę kosztów realizacji Planu oraz opis systemu jego monitorowania i oceny. Dokument zawiera również spis skrótów oraz słownik kluczowych pojęć ułatwiający zrozumienie charakteru i specyfiki poszczególnych usług.

Oddajemy plan z przekonaniem, że dzięki jego realizacji w naszej gminie powstaną warunki do przyjaznego i optymalnego rozwoju usług środowiskowych zaspokajających potrzeby naszych mieszkańców zarówno w obszarze profilaktyki, jak i wsparcia. Będziemy monitorować proces jego realizacji, a także konsekwentnie mobilizować wszystkie jednostki samorządu terytorialnego do realizacji i stymulacji podjętych w nim ustaleń.

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PROGRAMOWYCH

1. Szczegół europejski:

- Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności (2012);
- Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce z 30 czerwca 2022 r.;
- Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r.

2. Szczegół krajowy

- Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.);
- Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r.;
- Narodowy Program Zdrowia 2021-2025;
- Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030;
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej;
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030;
- Strategia Demograficzna 2040;
- Włączenie społeczne w Programach Regionalnych. Rekomendacje Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

3. Szczegół wojewódzki

- Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027;
- Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Mazowieckiego 2021-2027;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030;
- Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej na Mazowszu na lata 2021-2030;
- Program Polityki Senioralnej Województwa Mazowieckiego na lata 2022-2026;
- Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2025;
- Roczne programy współpracy Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- Wojewódzki program pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi na lata 2018-2022;
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2025;
- Wojewódzki program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych w województwie mazowieckim na lata 2022-2025.

4. Szczegół powiatowy:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołomińskiego do roku 2025
- Raport o stanie powiatu wołomińskiego za rok 2024
- Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku
- Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wołomińskim na lata 2022-2024
- Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2025

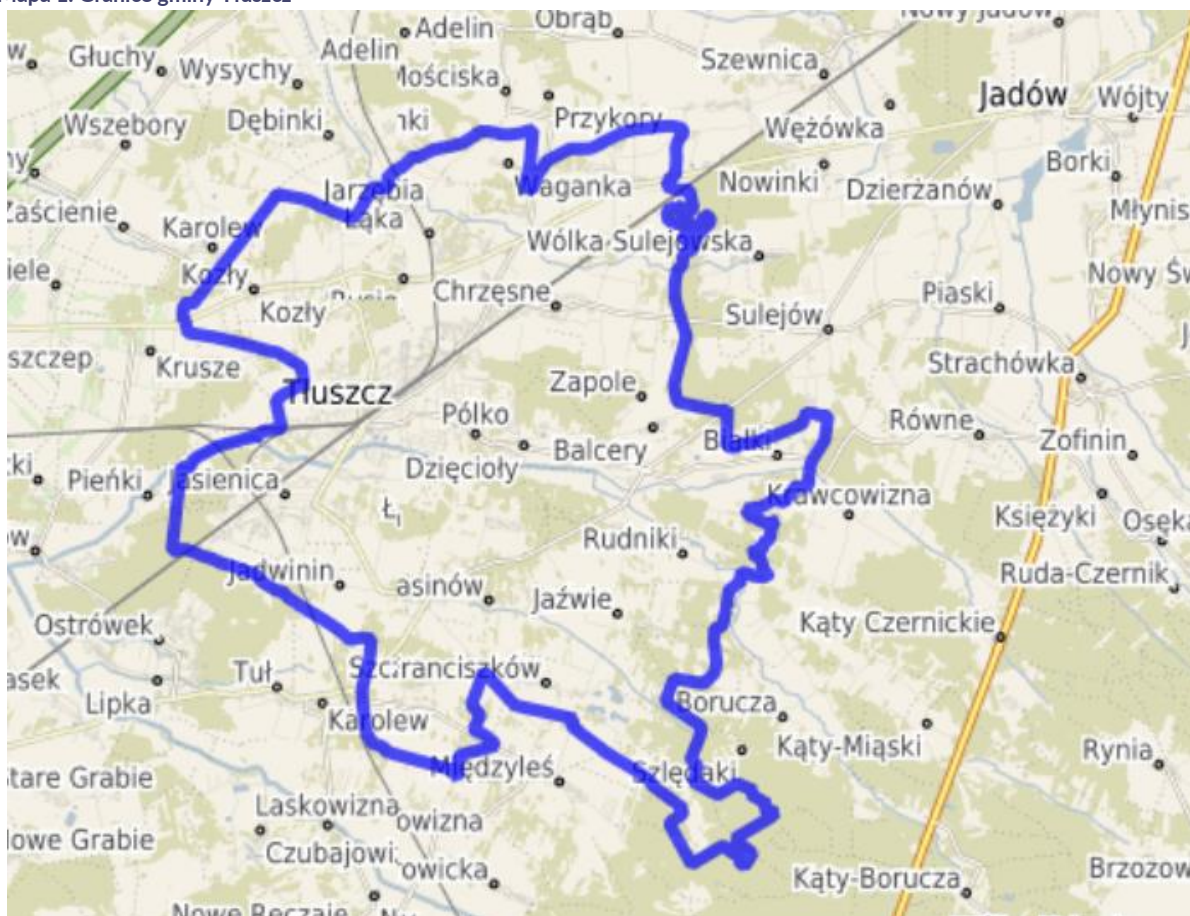
- Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Wołomińskiego na lata 2023-2027
 - Program Polityki Senioralnej Powiatu Wołomińskiego na lata 2019-2025
5. Szczegół gminny:
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tłuszcz na lata 2020-2025
 - Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Tłuszcz do roku 2023
 - Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Tłuszcz na lata 2024-2030
 - Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025
 - Strategia Rozwoju Gminy Tłuszcz na lata 2023-2030
 - Ocena Zasobów Pomocy Społecznej 2022-2024
 - Raport o stanie gminy za 2024 rok
 - Sprawozdania z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Tłuszczu 2022-2024

3. DIAGNOZA

3.1.CHARAKTERYSTYKA GMINY TŁUSZCZ

Tłuszcz jest gminą miejsko-wiejską znajdującą się w powiecie wołomińskim w centralnej części województwa mazowieckiego. Tłuszcz sąsiaduje z gminami Dąbrówka, Jadów, Klembów, Poświętne, Strachówka z powiatu wołomińskiego oraz z gminą Zabrodzie z powiatu wyszkowskiego. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii gmina Tłuszcz obejmuje powierzchnię 102,8 km². Przebieg granic gminy Tłuszcz przedstawia poniższa **Mapa 1**.

Mapa 1. Granice gminy Tłuszcz

Źródło: Geoportal

3.1.1. STRUKTURA SPOŁECZNA

W 2024 roku gmina Tłuszcz charakteryzowała się ogólną liczbą ludności na poziomie 19850 osób. Widoczna była niewielka przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn (o 358 osoby). Biorąc pod uwagę lata 2022-2024 nastąpił wzrost ogólnej liczby ludności o 0,31%. W przypadku liczby kobiet w analizowanym okresie odnotowano wzrost o 0,32%, natomiast w przypadku mężczyzn był to wzrost o 0,30%. Szczegółowe dane dotyczące liczby ludności gminy Tłuszcz w latach 2022-2024 przedstawia poniższa **Tabela 1**.

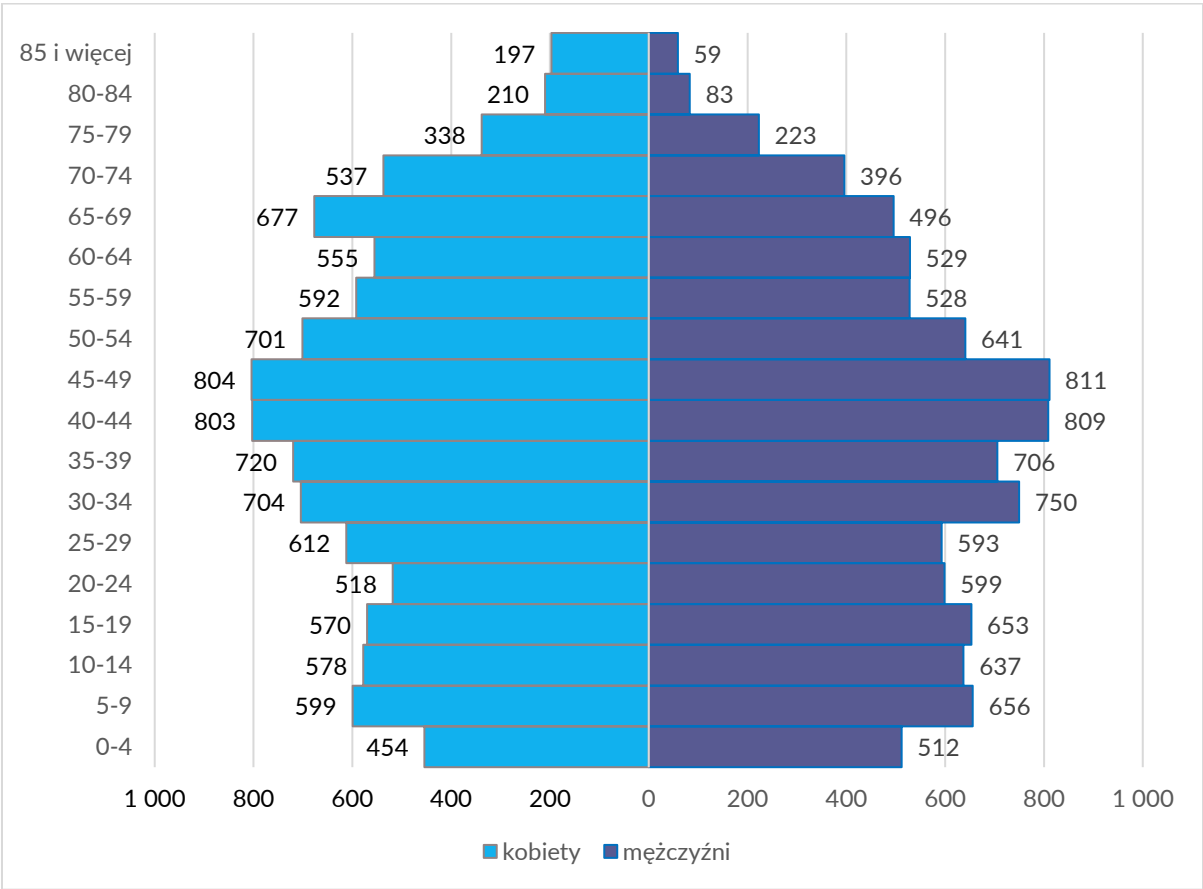
Tabela 1. Liczba ludności w podziale na płeć w latach 2022-2024¹

Liczba ludności ogółem			Mężczyźni			Kobiety		
2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
19 803	19 840	19 850	9 669	9 691	9 681	10 134	10 149	10 169

¹ dane z Wydziału Spraw Obywatelskich i Społecznych w UM w Tłuszczu

W 2024 roku największą grupę mieszkańców gminy Tłuszcz stanowiły osoby w wieku 45–49 lat (1 615 osób) oraz 40–44 lat (1 612 osoby). Najmniej osób odnotowano natomiast w grupach wiekowych 80–84 lata (293 osób) oraz 85 lat i więcej (256 osób). Warto również podkreślić, że w analizowanym roku kobiet było więcej niż mężczyzn w przedziałach wiekowych powyżej 49. roku życia. Szczegółowe dane dotyczące liczby mieszkańców gminy Tłuszcz w podziale na płeć oraz grupę wieku w 2024 roku przedstawia poniższy Wykres 1.

Wykres 1. Piramida wieku i płci w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W latach 2022-2024 współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w gminie Tłuszcz systematycznie wzrastał. Wówczas nastąpiła zmiana wartości z 23,6 w 2022 roku do 24,8 w 2024 roku (wzrost o 5,08%). Natomiast saldo migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w analizowanych latach uległo spadkowi. W 2022 roku wartość tego wskaźnika zmniejszyła się z 4,3 w 2022 roku do 2,5 w 2024 roku (-41,86%). Szczegółowe dane dotyczące współczynnika obciążenia demograficznego oraz salda migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w gminie Tłuszcz w latach 2022-2024 przedstawia poniższa Tabela 2.

Tabela 2. Inne wskaźniki demograficzne w latach 2022-2024

Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi ²			Saldo migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców		
2022	2023	2024	2022	2023	2024
23,6	24,5	24,8	4,39	3,07	2,52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Najliczniejszą grupą mieszkańców gminy Tłuszcz pod względem poziomu wykształcenia stanowią osoby posiadające wykształcenie średnie i policealne (29,74%) oraz zasadnicze zawodowe lub branżowe

² Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na każde 100 osób w wieku produkcyjnym.

(20,43%). Mniejszą grupą są osoby o wykształceniu wyższym (15,08%). Najmniejsza liczba osób posiada wykształcenie podstawowe (12,33%), gimnazjalne (2,57%) lub podstawowe nieukończone (2,92%). Szczegółowe dane dotyczące poziomu wykształcenia mieszkańców gminy Tłuszcz w 2021 roku przedstawia poniższa **Tabela 3**.

Tabela 3. Poziom wykształcenia w 2021 roku

Wykształcenie	Liczba osób	Procent ogólnej liczby mieszkańców
Wyższe	3 029	15,35%
Średnie i policealne	5 974	30,28%
Zasadnicze zawodowe/ branżowe	4 103	20,80%
Gimnazjalne	517	2,62%
Podstawowe	2 476	12,55%
Podstawowe nieukończone	586	2,97%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2021

W 2024 roku w gminie Tłuszcz zarejestrowanych było 526 osób bezrobotnych, co stanowiło 2,60% ogólnej liczby mieszkańców gminy. W porównaniu do roku 2022 odnotowano spadek o 0,59p.p. Zmniejszenie wartości wskaźnika było również widoczne w podziale na płeć. W kontekście mężczyzn odnotowano spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych o 0,50p.p. ogólnej liczby mieszkańców, natomiast w przypadku kobiet odnotowano spadek o 0,67p.p.. Szczegółowe dane dotyczące poziomu bezrobocia w gminie Tłuszcz w latach 2022-2024 przedstawia poniższa **Tabela 4**.

Tabela 4. Poziom bezrobocia w latach 2022-2024

Bezrobocie rejestrowane	Liczba osób			Procent ogólnej liczby mieszkańców		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Ogółem	643	586	526	3,25%	2,95%	2,65%
Mężczyźni	373	350	324	3,86%	3,61%	3,35%
Kobiety	270	236	202	2,66%	2,33%	1,99%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

3.1.2. GŁÓWNE PROBLEMY SPOŁECZNE

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej decyzją w gminie Tłuszcz w 2024 roku była długotrwała lub ciężka choroba. Świadczenia z tego tytułu otrzymało 186 osób, które stanowiły 0,92% ogólnej liczby mieszkańców gminy. Kolejnymi najczęściej występującymi powodami było: ubóstwo (132 osoby) oraz niepełnosprawność (89 osób). W porównaniu do 2022 roku odnotowano wzrost liczby przyznawanych świadczeń z powodu alkoholizmu (wzrost o 0,03p.p.), przemocy w rodzinie (wzrost o 0,01p.p.) oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (wzrost o 0,01p.p.) W przypadku wszystkich pozostałych powodów liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej uległa zmniejszeniu lub utrzymała się na tym samym poziomie. Szczegółowe dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie Tłuszcz w latach 2022-2024 przedstawia poniższa **Tabela 5**.

Tabela 5. Powody przyznawania pomocy społecznej decyzją w latach 2022-2024

Powód	Liczba osób			Procent ogólnej liczby mieszkańców		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Ubóstwo	241	177	132	1,22%	0,89%	0,66%
Sieroctwo	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
Bezdomność	8	5	9	0,04%	0,03%	0,05%
Potrzeba ochrony macierzyństwa	92	77	75	0,46%	0,39%	0,38%
- w tym wielodzietność	76	61	67	0,38%	0,31%	0,34%
Bezrobocie	157	86	38	0,79%	0,43%	0,19%
Niepełnosprawność	176	141	89	0,89%	0,71%	0,45%
Długotrwała lub ciężka choroba	266	209	186	1,34%	1,05%	0,94%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	26	34	28	0,13%	0,17%	0,14%

Powód	Liczba osób			Procent ogólnej liczby mieszkańców		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
- w tym rodziny niepełne	21	23	15	0,11%	0,12%	0,08%
- w tym rodziny wielodzietne	0	0	11	0,00%	0,00%	0,06%
Przemoc w rodzinie	8	5	10	0,04%	0,03%	0,05%
Alkoholizm	21	22	26	0,11%	0,11%	0,13%
Narkomania	7	2	2	0,04%	0,01%	0,01%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	7	3	2	0,04%	0,02%	0,01%
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub pozwolenie na pobyt czasowy	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
Zdarzenie losowe	11	12	0	0,06%	0,06%	0,00%
Sytuacja kryzysowa	0	2	1	0,00%	0,01%	0,01%
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRiPS-03 oraz BDL GUS

3.2. ZASOBY GMINY TŁUSZCZ

3.2.1 ISTNIEJĄCE NA TERENIE GMINY TŁUSZCZ ZASOBY, PODMIOTY I ORGANIZACJE ORAZ USŁUGI SPOŁECZNE

DZIAŁANIA OPS W TŁUSZCZU

W gminie Tłuszcz działa Ośrodek Pomocy Społecznej przy ul. Warszawskiej 10, wspierający osoby starsze, z niepełnosprawnościami, w kryzysie bezdomności, zdrowia psychicznego oraz rodziny z dziećmi. Pomoc kierowana jest do mieszkańców, którzy nie są w stanie samodzielnie poradzić sobie z trudną sytuacją życiową.

W ostatnich latach działalność Ośrodka coraz mniej opiera się na świadczeniach finansowych, a większy nacisk kładzie na pracę socjalną, aktywizację i rozwój kompetencji mieszkańców. Od 2019 r. Ośrodek działa w systemie rozdzielenia pracy socjalnej od postępowań administracyjnych, co umożliwia skuteczniejszą realizację usług społecznych.

Zmniejszający się problem ubóstwa ustępuje miejsca wyzwaniom związanym z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi w rodzinach. Głównym celem działań jest wspieranie osób i rodzin w przewyżnianiu kryzysów, rozwijaniu własnych zasobów oraz powrocie do samodzielności i integracji ze środowiskiem.

OSOBY STARSZE

W strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej od 15 lat działa Uniwersytet Trzeciego Wieku, zrzeszający ponad 100 osób 55+. UTW oferuje m.in. wykłady, zajęcia językowe, gimnastykę, Zumbę, trening pamięci, hipoterapię oraz wyjazdy kulturalne i krajoznawcze. Realizuje w ten sposób cele edukacyjne, kulturalne i integracyjne, przeciwdziałając wykluczeniu społecznemu seniorów.

OPS współpracuje przy tym z organizacjami pozarządowymi, które wspierają ofertę UTW ze środków zewnętrznych. Osobom wymagającym codziennego wsparcia Ośrodek zapewnia usługi opiekuńcze, realizowane od 2017 r. przez Spółdzielnię Socjalną „Pożytek” w Tłuszczu.

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tłuszczu wspiera osoby z niepełnosprawnościami m.in. poprzez usługi asystencji osobistej i opieki wytchnieniowej, a także kierowanie do Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego, gdzie dostępne są usługi opiekuńcze, specjalistyczne oraz rehabilitacja w trybie dziennym i całodobowym. Od 2004 r. Ośrodek realizuje również transport osób z niepełnosprawnościami, w szczególności dzieci i młodzieży do Szkoły Specjalnej w Ostrówku oraz do placówek rehabilitacyjnych. W ramach Klubu Integracji Społecznej prowadzone są działania reintegracji społeczno-zawodowej.

Przy OPS w 2005 r. powstało Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niepełnosprawnych „Nadzieja”, które wspiera osoby z niepełnosprawnościami poprzez organizację turnusów rehabilitacyjnych, grup samopomocowych oraz inicjatywy integrujące ze społecznością lokalną.

RODZINY Z DZIEĆMI

W strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej w Tłuszczu działają trzy placówki wsparcia dziennego: Punkt Pomocy Dziecku i Rodzinie w Tłuszczu oraz świetlice środowiskowe w Jasienicy i Strykach. Oferują one dzieciom i młodzieży (6–15 lat) zajęcia opiekuńcze i edukacyjne, m.in. warsztaty szycia, malarskie, kulinarne, kursy kompetencji społecznych oraz posiłki. Dzięki współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzone są także specjalistyczne zajęcia, np. z terapii neurorozwoju, logorytmiki czy integracji sensorycznej.

Placówka w Tłuszczu stanowi również miejsce spotkań grupy samopomocowej dla rodziców samotnie wychowujących dzieci i warsztatów umiejętności wychowawczych. OPS świadczy usługi asystenta rodziny oraz realizuje projekty we współpracy z NGO. Gmina wspiera rodziny także poprzez system ulg i zniżek w ramach kart „TAKrodzina.pl”, Karty Dużej Rodziny oraz programu „Bon żłobkowy”.

OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

W zakresie wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego Ośrodek Pomocy Społecznej w Tłuszczu realizuje specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, podejmuje interdyscyplinarne działania interwencyjne w szczególności w przypadku gdy problem kryzysu psychicznego dotyczy dzieci i młodzieży, kieruje do placówek poradnictwa specjalistycznego w tym zapewniających terapię środowiskową, zapewnia poradnictwo psychologiczne z dojazdem do domu w ramach poradnictwa psychologicznego Klubu Integracji Społecznej.

Tabela 6 przedstawia podstawowe informacje dotyczące Ośrodka Pomocy Społecznej w gminie Tłuszcz. W latach 2022–2024 liczba osób korzystających z usług OPS w Tłuszczu zmniejszyła się z 325 osób w 2022 roku do 238 osób w 2024 roku, co oznacza spadek o 36,55%. W przypadku liczby pracowników OPS nie odnotowano jednak wyraźnej tendencji zmian. W analizowanym okresie zatrudnionych było w każdym roku 24 pracowników na umowę o pracę rocznie. Nastąpiła jednak zmiana dotycząca pracowników zatrudnianych przez OPS na umowę zlecenie (tj. przykładowo asystenci osób z niepełnosprawnościami, pracownicy UTW) – w 2022 roku ich liczba wyniosła 30 osób, w 2023 – 54, a w 2024 - 50. Przekładało się to na wskaźnik 1,21 pracownika OPS na 1 000 mieszkańców gminy. W 2022 roku OPS wydatkował 37,05 mln zł na pomoc społeczną. W 2023 roku było to już natomiast 13,5 mln, natomiast w 2024 – 16,3. Szczegółowe dane dotyczące Ośrodka Pomocy Społecznej w Tłuszczu mieszkańców znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 6. Podstawowe dane o Ośrodku Pomocy Społecznej w gminie Tłuszcz w latach 2022-2024

Informacje	2022	2023	2024
Liczba osób korzystających z pomocy	325	269	238
Liczba personelu zatrudniona na umowę o pracę	24	24	24
Liczba personelu zatrudniona na umowę zlecenie	30	54	50
Liczba personelu ³ w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	1,21	1,21	1,21
Wydatki na pomoc społeczną [mln, zł]	37,05	13,5	16,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów MRiPS-05, MRiPS-06 oraz danych własnych gminy

POZOSTAŁE PODMIOTY POMOCY SPOŁECZNEJ DOSTĘPNE DLA MIESZKAŃCÓW

Osoby zamieszkujące gminę Tłuszcz mogą korzystać również z usług oferowanych przez jednostki powiatowe:

³ Personel zatrudniony na pełen etat

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – jednostka organizacyjna pomocy społecznej na szczeblu powiatowym.
- Dwa Powiatowe Domy Pomocy Społecznej – jeden znajdujący się w Radzyminie, drugi w Zielonce. Łączna liczba miejsc wynosi 174.
- Cztery Powiatowe Środowiskowe Domy Samopomocy – posiadają sumarycznie 113 miejsc
- Mieszkanie treningowe
- Placówka specjalistycznego poradnictwa rodzinnego świadcząca usługi w postaci terapii rodzinnej
- Ośrodek interwencji kryzysowej dla ofiar przemocy w rodzinie
- Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży prowadzony przez inny podmiot na zlecenie powiatu – posiada 20 miejsc.
- Powiatowe Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne.
- Domy dziecka.

Mieszkańcy gminy Tłuszcz kierowani są również do domów pomocy społecznej poza powiatem. W 2024 roku osoby z gminy przebywały w następujących placówkach: DPS w Zielaonce, Brańszczyku, Śniatowie, Jabłonnie Lackiej, Obytem, Pułtusku, Przasnyszu, Mieni, Radzyminie, Lipsku oraz Samorządowym DPS w Starych Lipkach. Łącznie w 2024 roku w domach pomocy społecznej przebywało 17 mieszkańców gminy Tłuszcz, a średni miesięczny koszt utrzymania w DPS wynosił 4 266,12 zł.

ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ

W latach 2022–2024 systematycznie spadała zarówno liczba osób, jak i liczba rodzin korzystających ze świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej. Liczba osób objętych wsparciem zmniejszyła się o 24,36%, natomiast liczba rodzin – o 26,22%. W analizowanym okresie większą część przyznawanych świadczeń stanowiły świadczenia pieniężne, z których korzystało średnio 149,5 osoby rocznie. Świadczenia niepieniężne otrzymywało natomiast średnio 102 osoby rocznie. Ponadto większość przyznawanych świadczeń realizowana była w ramach zadań własnych gminy – przeciętnie obejmowały one 233 osoby rocznie. Z kolei świadczenia w ramach zadań zleconych przyznawano średnio 4,67 osobom rocznie. Szczegółowe dane dotyczące liczby osób i rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych, niepieniężnych oraz pozostałych usług w gminie Tłuszcz w latach 2022-2024 przedstawia poniższa **Tabela 7**.

Tabela 7. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych, niepieniężnych oraz pozostałych usług w latach 2022-2024

Rodzaj świadczeń	Liczba osób			Liczba rodzin		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Świadczenia ogółem	275	230	208	225	192	166
w tym:						
Świadczenia pieniężne	183	163	136	180	163	134
Świadczenia niepieniężne	115	93	98	83	68	69
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	8	4	2	8	4	2
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	267	226	206	217	188	164
Pomoc udzielana w ramach pomocy socjalnej	X	X	X	346	403	411

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu MRiPS-03

Łączna kwota świadczeń z pomocy społecznej przekazanych w ramach zadań własnych gminy Tłuszcz w 2024 roku wyniosła 1 234 652 zł. W porównaniu do roku 2022 nastąpił spadek łącznej kwoty świadczeń o 3,91%. Biorąc pod uwagę poszczególne rodzaje świadczeń największą kwotą 2024 roku charakteryzowały się zasiłki stałe (789 078 zł), z których korzystało 81 osób. Kolejnymi świadczeniami były usługi opiekuńcze na łączną kwotę 177 759 zł, którymi objęto 24 osoby oraz posiłki, z których skorzystało 69 osób, a ich koszt wyniósł 68 977 zł. Szczegółowe dane dotyczące liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w ramach zadań własnych w latach 2022-2024 w gminie Tłuszcz przedstawia poniższa **Tabela 8**.

Tabela 8. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w ramach zadań własnych w latach 2022-2024 wraz z kwotą świadczeń

Rodzaj świadczeń	Liczba osób			Liczba rodzin			Kwota świadczeń [PLN]		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Ogółem	267	226	206	217	188	164	1 284 882	1 173 351	1 234 652
W tym:									
Zasiłki stałe	92	93	81	91	93	81	628 872	606 224	789 078
Zasiłki okresowe	5	5	3	5	5	3	5 052	7 462	7 600
Schronienie	4	3	5	4	3	5	37 940	21 140	36 612
Posiłek	64	66	69	32	41	40	26 596	49 664	68 977
Ubranie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Usługi opiekuńcze – ogółem	39	23	24	39	23	24	376 324	299 888	177 759
Poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne)	X	X	X	66	127	75	X	X	X
Interwencja kryzysowa	X	X	X	16	60	45	X	X	X
Praca socjalna	X	X	X	346	403	411	X	X	X

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu MRiPS-03

3.2.2. USŁUGI ŚWIADCZONE W ŚRODOWISKU

OSOBY STARSZE

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tłuszczu w 2024 roku realizował Program „Opieka 75+”, którego celem jest poprawa dostępności usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej. Gminy przystępujące do programu otrzymują wsparcie finansowe na realizację usług opiekuńczych, pokrywające do 60% przewidywanych kosztów zadania. Środki przeznaczone na realizację programu w 2024 roku wyniosły 42 792,00 zł, w tym 25 592,00 zł stanowiła dotacja, a 17 200,00 zł środki własne gminy.

Usługi na terenie Gminy Tłuszcz świadczyła Spółdzielnia Socjalna „Pożytek”. Z usług opiekuńczych skorzystało 24 osoby, w tym 14 osób w ramach Programu „Opieka 75+”. Stawka za godzinę usługi wynosiła 36,00 zł. Na wszystkie usługi opiekuńcze w 2024 roku przeznaczono łącznie 202 680,00 zł.

W strukturze OPS funkcjonuje również Uniwersytet Trzeciego Wieku w Tłuszczu. Od początku swojej działalności skupia ponad 100 studentów. Zapewnia wsparcie i pomoc osobom w wieku 50+, które wymagają rozwijania swoich pasji i zainteresowań, pełni rolę profilaktyczną, prozdrowotną oraz edukacyjną. Łączy pokolenia, pozwala na wymianę wiedzy, porad, pomocy w tym samopomocy i podstaw wolontariatu na naszym terenie. Wydatki poniesione w 2024 roku wyniosły 31 787,14 zł ze środków własnych w tym 15 000 wpłaty wpisowego na UTW przez studentów.

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

W kontekście osób z niepełnosprawnościami w 2024 roku na terenie Gminy Tłuszcz realizowany był Program „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” (AOON), którego celem jest zapewnienie wsparcia w codziennych czynnościach oraz w funkcjonowaniu społecznym osób z niepełnosprawnościami. Program realizowany był przez Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Spółdzielnię Socjalną „Pożytek”. Uczestnik programu może samodzielnie wybrać asystenta, z wyłączeniem członków rodziny, opiekunów prawnych lub osób faktycznie zamieszkujących razem z uczestnikiem. Na realizację programu przez OPS w 2024 roku przeznaczono środki w wysokości 166 900,42 zł, pochodzące z Funduszu Solidarnościowego (środki pozabudżetowe). Z usług programu skorzystało 24 uczestników, w tym 6 dzieci.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tłuszczu dysponuje pojazdem do przewozu osób niepełnosprawnych, zakupionym ze środków PFRON oraz środków własnych Gminy Tłuszcz. Samochód wykorzystywany jest do dowozu dzieci niepełnosprawnych do szkoły specjalnej w Ostrówku oraz do transportu osób niepełnosprawnych do placówek i instytucji świadczących usługi rehabilitacyjne. W 2024 roku dowożono 12 dzieci do Zespołu Szkół Specjalnych im. Grzegorzewskiej w Ostrówku – realizując 2 kursy. Dodatkowo samochód służył do przewozu osób niepełnosprawnych do ośrodków rehabilitacyjnych, szpitali i przychodni specjalistycznych poza terenem gminy.

W 2024 r. w Gminie Tłuszcz z Programu „Opieka wytchnieniowa” skorzystały 3 osoby – opiekunowie osób z niepełnosprawnościami oraz 3 osoby niepełnosprawne. Opieka wytchnieniowa ma za zadanie odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach przez zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu wsparciu osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki dysponują czasem, który będą mogły przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw życiowych.

W dniu 01 marca 2024 roku swoją działalność rozpoczęło Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne w Tłuszczu. Ośrodek Pomocy Społecznej w Tłuszczu w 2024 roku skierował 27 osób do Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego, w tym: 19 osób na pobyt dzienny oraz 8 osób na pobyt całodobowy. Osoby korzystające z usług Centrum posiadają orzeczenie o stopniu niepełnosprawności: 12 osób ze znacznym stopniem oraz 15 osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

RODZINY Z DZIEĆMI

Gmina Tłuszcz prowadzi Placówki Wsparcia Dziennego, obejmujące Punkt Pomocy Dziecku i Rodzinie w Tłuszczu, Świetlicę Środowiskową w Jasienicy oraz Świetlicę Środowiskową w Strykach. Placówki te działają w ramach struktur Ośrodka Pomocy Społecznej w Tłuszczu.

W 2024 roku Ośrodek realizował program TAKrodzina.pl, finansowany w 60% dotacją ze Starostwa Powiatowego w Wołominie, a w 40% ze środków własnych gminy. Program skierowany był do rodzin wielodzietnych, w tym rodzin zastępczych oraz rodzin prowadzących rodzinny dom dziecka, zamieszkałych na terenie Gminy Tłuszcz, które odprowadzają podatek PIT w Urzędzie Skarbowym w Wołominie i regulują zobowiązania podatkowe wobec gminy. W ramach programu rodziny mogą korzystać z dofinansowania 50% wartości imiennych biletów okresowych oraz 50% wartości zniżki w opłacie za wybrane zajęcia prowadzone w Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji w Tłuszczu. W 2024 roku z programu skorzystało łącznie 85 osób, na kwotę 53 983,60 zł, w tym 15 osób w ramach dofinansowania biletów i 70 osób w ramach dofinansowania zajęć kulturalno-sportowych.

Na terenie gminy funkcjonowały również trzy żłobki prywatne oraz jeden klub dziecięcy, a także żłobek samorządowy zapewniające wsparcie rodzicom w opiece nad dziećmi do lat 3. Zgodnie z Uchwałą Nr XXVIII.429.2023 Rady Miejskiej w Tłuszczu z dnia 14 marca 2023 r., wprowadzono świadczenie pieniężne „Bon Żłobkowy” dla rodzin z dzieckiem w wieku od 1 do 3 lat zamieszkałym na terenie gminy. Bon przysługuje w wysokości 400 zł miesięcznie i jest przeznaczony na częściowe pokrycie kosztów opieki nad dzieckiem do momentu objęcia wychowaniem przedszkolnym, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego, w którym dziecko kończy 3 lata. W 2024 r. z „Bonu Żłobkowego” skorzystało 5 osób i wypłacono świadczenia na łączną kwotę 14 387,10 zł.

Asystent rodziny wspiera rodziny w kryzysie, zapobiegając rozdzieleniu dzieci od rodziców oraz podejmując działania mające na celu zażegnanie trudnej sytuacji. Współpracuje z zespołem interdyscyplinarnym zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, pracując w elastycznym i mobilnym systemie. W 2024 roku wsparciem asystenta objęto 17 rodzin, w tym 37 dzieci, łącznie 58 członków rodzin. W tym samym roku zakończono współpracę z 2 rodzinami w związku z osiągnięciem celów lub zmianą metod pracy.

Dodatkowo realizowany był program „Posiłek w szkole i w domu”. W 2024 roku w placówkach edukacyjnych na terenie gminy oraz poza nią dożywianych było 51 dzieci, a łączna wartość wsparcia wyniosła 29 545,00 zł.

W 2024 r. wyłączna praca socjalna była prowadzona w 248 rodzinach zamieszkujących gminę Tłuszcz i objęła łącznie 615 osób. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym

OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Na terenie Gminy Tłuszcz realizowane są specjalistyczne usługi wsparcia dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego, obejmujące pomoc w miejscu zamieszkania oraz działania mające na celu poprawę funkcjonowania w życiu codziennym i wsparcie rodzin. W 2024 roku z specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Gminy Tłuszcz skorzystały 2 rodziny. Świadczenia były realizowane w miejscu zamieszkania beneficjentów przez specjalistów zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej. Koszt jednej godziny usługi wynosił 50,00 zł. Osobami korzystającymi z usług były dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, w tym z zespołem Aspergera.

3.3. DIAGNOZA POTRZEB WYBRANYCH GRUP SPOŁECZNYCH W PODZIALE NA OBSZARY WSPARCIA

W celu poznania problemów i potrzeb najbardziej wrażliwych grup społecznych gminy Tłuszcz przeprowadzono warsztaty z przedstawicielami instytucji świadczących usługi z zakresu pomocy społecznej. Diagnoza objęła cztery obszary wsparcia grup społecznych:

- Wsparcie osób starszych,
- Wsparcie osób z niepełnosprawnościami,
- Wsparcie rodzin z dziećmi,
- Wsparcie osób w kryzysie zdrowia psychicznego.

W związku z brakiem występowania problemu bezdomności na terenie gminy nie diagnozowano potrzeb osób w kryzysie bezdomności lub zagrożonych bezdomnością. Poniżej przedstawiono wyniki pracy warsztatowej, które na dalszym etapie tworzenia planu deinstytucjonalizacji stanowić będą podstawę opracowywania działań zwiększających inkluzywność funkcjonowania systemu pomocy społecznej.

OBSZAR WSPARCIA OSÓB STARSZYCH

W gminie Tłuszcz rośnie znaczenie tworzenia nowoczesnych i dostępnych usług wspierających osoby starsze, zwłaszcza te z niepełnosprawnościami. Obok potrzeby wzmocnienia systemu opieki zdrowotnej, coraz wyraźniej wskazywana jest konieczność wdrażania działań sprzyjających codziennemu funkcjonowaniu seniorów, ich samodzielności i aktywności społecznej. Mieszkańcy zwracają uwagę na braki infrastrukturalne, takie jak zły stan chodników czy niedobór ławek, które utrudniają poruszanie się i ograniczają przestrzeń do odpoczynku.

W odpowiedzi na trudności transportowe szczególnie dotyczące osoby z terenów wiejskich, postulowana jest usługa „Senior taxi” – transport socjalny z niewielką odpłatnością, który umożliwiałby dojazd do lekarza, urzędów czy placówek wsparcia. Mimo że taka funkcja nie jest jeszcze formalnie uregulowana prawnie, mieszkańcy uznają ją za innowacyjne i potrzebne rozwiązanie.

Wśród prostych, możliwych do wdrożenia rozwiązań natychmiastowych wskazywano także uruchomienie zajęć dla seniorów w sołectwach raz w tygodniu, otwarcie lokalnych budynków OSP na nieodpłatne działania integracyjne (tzw. „strażnice seniora”), rozwój ogródków społecznych oraz uruchomienie usługi „telefonu senioralnego”, zapobiegającego poczuciu izolacji. Brak publicznych toalet oraz ograniczona liczba przestrzeni integracyjnych dodatkowo wpływają na codzienny dyskomfort starszych mieszkańców.

OBSZAR WSPARCIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Osoby z niepełnosprawnościami w gminie Tłuszcz mierzą się z wykluczeniem z rynku pracy i negatywnymi stereotypami, które powstrzymują je od aktywnego udziału w życiu społecznym. Ponadto mieszkańcy zwracają uwagę na brak wystarczającej liczby miejsc pobytu dla osób z głęboką niepełnosprawnością i grup wsparcia.

Pewien potencjał w poprawie sytuacji osób z niepełnosprawnościami na terenie Gminy stanowi rozwój już istniejących instytucji, takich jak Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne. Istotne jest także prowadzenie działań aktywizacyjnych oraz edukacyjnych skierowanych do pracodawców, mających na celu ukazanie potencjału osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy. Równocześnie konieczne jest kontynuowanie usług obecnie dostępnych w gminie, takich jak transport dla osób z niepełnosprawnościami, usługi asystenckie, specjalistyczne usługi opiekuńcze, świadczenia pielęgnacyjne, a także realizacja programów bezpośrednio wspierających rodziny wychowujące dzieci z niepełnosprawnościami, np. program „Za życiem”.

OBSZAR WSPARCIA RODZIN Z DZIEĆMI

Rodziny z dziećmi stanowią ważną grupę mieszkańców gminy Tłuszcz, wymagającą szczególnego wsparcia i odpowiednio dopasowanej oferty usług. W trakcie warsztatów przeprowadzonych na terenie gminy Tłuszcz zwrócono uwagę na liczne potrzeby rodzin z dziećmi, które wskazują na konieczność rozbudowy i lepszej koordynacji lokalnych form wsparcia. Szczególnie istotnym wyzwaniem pozostaje ograniczony dostęp do oferty edukacyjnej, rekreacyjnej i wychowawczej na terenach wiejskich, gdzie brakuje zarówno infrastruktury, jak i stałych programów wsparcia. W odpowiedzi na te potrzeby, mieszkańcy postulują rozwój świetlic środowiskowych, organizację Klubów Rodzica jako przestrzeni integracji i wymiany doświadczeń, a także tworzenie klubów malucha zapewniających opiekę dzienną dla najmłodszych.

Ważnym obszarem wymagającym wsparcia jest również sytuacja zawodowa rodziców, wskazywano na potrzebę umożliwienia im rozwoju zawodowego poprzez współpracę instytucji publicznych, pracodawców oraz organizacji pozarządowych. Umożliwiłoby to podnoszenie kwalifikacji oraz łatwiejsze godzenie życia rodzinnego z zawodowym. Istotna jest także współpraca szkół z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zajęć dodatkowych oraz zapewnienia transportu dla dzieci z oddalonych miejscowości.

Uczestnicy warsztatów wskazywali także na potrzebę wprowadzenia poradnictwa specjalistycznego w szkołach, organizacji zajęć pozalekcyjnych rozwijających kompetencje językowe, społeczne i sportowe, jak również tworzenia inicjatyw sprzyjających wspólnemu wypoczynkowi rodzin – w tym organizacji wyjazdów wakacyjnych i ferii.

Cenną i możliwą do wdrożenia niemal natychmiast inicjatywą jest stworzenie lokalnego systemu informowania mieszkańców – np. portalu internetowego, gdzie wszystkie instytucje i organizacje umieszczałyby informacje o bezpłatnych zajęciach, wydarzeniach i formach wsparcia. Wskazywano również na potencjał oddolnych działań – takich jak grupy samopomocowe dla rodzin, spotkania integracyjne, czy cykliczne zajęcia z animatorami organizowane w świetlicach wiejskich lub na placach zabaw. Gmina Tłuszcz dysponuje zasobami, które – odpowiednio rozwinięte i skoordynowane – mogą znacząco poprawić jakość życia rodzin z dziećmi, zmniejszyć nierówności oraz pobudzić lokalną aktywność społeczną.

Na terenie gminy funkcjonują już różne formy wsparcia rodzin, takie jak Placówki Wsparcia Dziennego, programy prorodzinne (np. TAKrodzina.pl), świadczenie Bon Żłobkowy, a także opieka żłobkowa i klub dziecięcy. Ważnym elementem pomocy jest również praca asystenta rodziny, który wspiera rodziny w przewyżnianiu kryzysów wychowawczych i opiekuńczych.

Gmina Tłuszcz posiada zatem istotne zasoby wspierające rodziny z dziećmi, jednak ich rozwój i lepsza koordynacja – szczególnie w obszarach wiejskich – mogą w znaczący sposób przyczynić się do poprawy jakości życia rodzin, wyrównywania szans dzieci oraz wzmacniania więzi społecznych.

OBSZAR WSPARCIA OSÓB W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Na terenie Gminy coraz wyraźniej dostrzegalne są wyzwania związane ze zdrowiem psychicznym mieszkańców, szczególnie dzieci, młodzieży oraz kobiet wychowujących dzieci w pojedynkę. Główne trudności wynikają z ograniczonego dostępu do lokalnych specjalistów – psychiatrów, psychologów czy terapeutów, a także z konieczności korzystania z usług oddalonych placówek powiatowych. Choć na terenie gminy działa poradnia psychologiczna dla dzieci oraz funkcjonują terapeuci środowiskowi, możliwości systemowe nadal są niewystarczające wobec rosnących potrzeb społeczności.

Wśród działań możliwych do wdrożenia już teraz znajdują się konsultacje z terapeutami środowiskowymi, współpraca z pedagogami szkolnymi, aktywizacja przez asystenta rodziny oraz integracja w ramach Kół Gospodyń Wiejskich czy klubów samopomocowych. Szczególne znaczenie ma tu również Klub Integracji Społecznej, który pomaga osobom z trudnościami w zatrudnieniu poprzez reintegrację społeczną i zawodową.

Na poziomie długofalowym wskazywana jest potrzeba rozwoju Poradni Zdrowia Psychicznego, zwłaszcza dedykowanej kobietom i matkom, wzmocnienia roli POZ w rozpoznawaniu kryzysów psychicznych oraz wprowadzenia psychiatrii w każdym ośrodku zdrowia. Innowacyjnym, choć wymagającym rozwiązaniem, jest też pomysł stworzenia mieszkań komunalnych o wyższym standardzie adresowanych do osób w trudnej sytuacji, które jednocześnie mogłyby stanowić przestrzeń bezpieczeństwa i odbudowy życiowej.

Gmina Tłuszcz posiada realny potencjał do rozwoju wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego. Konieczne jest jednak dalsze inwestowanie w sieć lokalnych specjalistów, rozwijanie działań profilaktycznych oraz promowanie otwartości na temat zdrowia psychicznego wśród mieszkańców – zarówno poprzez edukację, jak i budowanie lokalnych sieci wsparcia społecznego.

3.4. ANALIZA POTRZEB

3.4.1. POTRZEBY W ZAKRESIE ŚWIADCZONYCH USŁUG ORAZ USŁUGI DEFICYTOWE

Podczas warsztatów przeprowadzonych na terenie gminy Tłuszcz zidentyfikowano braki w zakresie usług społecznych, które wymagają kompleksowych i skoordynowanych działań. Szczególne znaczenie zyskała kwestia dostępu do specjalistów z dziedziny ochrony zdrowia oraz zdrowia psychicznego, szczególnie w kontekście dzieci. Zwrócono również uwagę na ograniczoną dostępność usług opiekuńczych oraz brak przestrzeni integracyjnych, zwłaszcza na terenach oddalonych i słabiej zaludnionych. Mieszkańcy tych obszarów mają utrudniony dostęp do podstawowych form wsparcia oraz możliwości uczestnictwa w życiu społecznym, co pogłębia wykluczenie i osłabia lokalne więzi. Na terenie Gminy brakuje dostępu do usług ale także do miejsc pracy co zmusza mieszkańców do polegania na instytucjach powiatowych lub okolicznych gmin.

3.4.2. POTRZEBY PODMIOTÓW I ORGANIZACJI, W TYM POTRZEBY KADROWE I PROFESJI SPOŁECZNYCH

W trakcie warsztatów zorganizowanych w gminie Tłuszcz skoncentrowano się na ocenie kondycji lokalnych instytucji i organizacji zaangażowanych w pomoc społeczną, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii kadrowych. Punktem wyjścia była analiza funkcjonowania Ośrodka Pomocy Społecznej, obejmująca zarówno dostępne zasoby instytucjonalne, jak i strukturę zatrudnienia. Zbadano także z jakimi trudnościami musi radzić sobie OPS jako instytucja oraz jej pracownicy.

POTRZEBY PODMIOTÓW I ORGANIZACJI

Analiza zasobów instytucjonalnych w gminie Tłuszcz wskazuje na szereg systemowych wyzwań, związanych przede wszystkim z ograniczoną dostępnością i niespójnym rozmieszczeniem usług społecznych. Podobnie jak w wielu gminach o charakterze mieszanym, większość wsparcia instytucjonalnego koncentruje się w części miejskiej, podczas gdy tereny wiejskie pozostają niedoinwestowane zarówno pod względem infrastruktury, jak i obecności kadry. Taka sytuacja przyczynia się do pogłębiania nierówności i wykluczenia społecznego w mniejszych miejscowościach. Dodatkowym problemem jest delegowanie wielu zadań na poziom powiatowy – co zmusza mieszkańców do szukania pomocy w Wołominie lub sąsiednich gminach. W konsekwencji lokalne instytucje nie mają wystarczających narzędzi, by adekwatnie i szybko reagować na potrzeby mieszkańców.

Zidentyfikowano również potrzebę lepszej współpracy między instytucjami – w tym ze służbami wymiaru sprawiedliwości – tak, aby przepływ informacji do Ośrodka Pomocy Społecznej był sprawny i umożliwiał szybsze podejmowanie decyzji pomocowych. Braki widoczne są także w dostępie do specjalistycznych usług prawnych, obecnie oferowane są one w formie ogólnej, bez dopasowania do konkretnych i często złożonych potrzeb mieszkańców. Istotnym aspektem jest także niewykorzystany potencjał organizacji

oddolnych, takich jak Koła Gospodyń Wiejskich, które często nie mają dostępu do stałych, odpowiednio przystosowanych miejsc do prowadzenia działalności społecznej i integracyjnej. Choć infrastruktura w wielu sołectwach istnieje, jest niedostępna lub niewykorzystywana.

Mimo istniejących wyzwań, gmina Tłuszcz dysponuje znacznym potencjałem w zakresie rozwoju systemu wsparcia społecznego. W strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej działają trzy Placówki Wsparcia Dziennego: Punkt Pomocy Dziecku i Rodzinie w Tłuszczu, Świetlica Środowiskowa w Jasienicy oraz Świetlica Środowiskowa w Strykach. Ponadto funkcjonują także Klub Integracji Społecznej oraz Uniwersytet Trzeciego Wieku, które wspierają integrację społeczną i aktywizację mieszkańców.

Od 1 marca 2024 roku działalność rozpoczęła nowa jednostka organizacyjna pomocy społecznej – Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne, stanowiące ośrodek wsparcia dla osób wymagających szczególnej opieki i pomocy.

POTRZEBY KADROWE I PROFESJI SPOŁECZNYCH

W gminie Tłuszcz, mimo obecności dobrze wykwalifikowanej kadry i pozytywnych przykładów współpracy międzyinstytucjonalnej, sektor pomocy społecznej nadal boryka się z pewnymi ograniczeniami wpływającymi na rozwój zawodowy i skuteczność działania. Jednym z głównych wyzwań pozostaje niedobór środków finansowych, które mogłyby zostać przeznaczone na regularne szkolenia specjalistyczne i superwizje, a także wdrażanie nowoczesnych narzędzi pracy i podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

Ograniczona dostępność specjalistów, zwłaszcza psychologów, pedagogów, terapeutów oraz osób zajmujących się interwencją kryzysową jest szczególnie widoczna w pracy z dziećmi, młodzieżą oraz osobami z trudnościami psychicznymi. Deficyty kadrowe w tych obszarach znacząco utrudniają realizację skutecznych działań pomocowych, w tym profilaktyki oraz pracy środowiskowej. Zauważalnym brakiem jest również nieobecność pełnomocników ds. współpracy z trzecim sektorem – osób, które nie tylko rozumieją znaczenie organizacji pozarządowych w systemie usług społecznych, ale potrafią także efektywnie koordynować działania na styku administracji publicznej i NGO. Taka funkcja byłaby szczególnie cenna przy projektowaniu, wdrażaniu i ewaluacji usług realizowanych wspólnie z partnerami społecznymi.

Współpraca ze służbą zdrowia oceniana jest jako stabilna, zwłaszcza w odniesieniu do podmiotów podstawowej opieki zdrowotnej (POZ). Wyzwaniem pozostaje jednak ograniczone zaangażowanie ratowników medycznych w działania środowiskowe. Podczas konsultacji wskazywano na potrzebę cyklicznych szkoleń (np. co pół roku na poziomie powiatowym), które pomogłyby przełamywać bariery we współpracy i rozwijać wzajemne kompetencje. Dodatkowo, pracownicy instytucji samorządowych zgłaszali potrzebę organizowania praktycznych szkoleń z zakresu realizacji usług społecznych i zamówień publicznych, co pozwoliłoby na lepsze przygotowanie do współpracy z wykonawcami usług oraz zwiększenie efektywności wydatkowania środków publicznych.

3.4.3. BARIERY REALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH

Przyczyny braku pełnej realizacji usług społecznych w gminie Tłuszcz wynikają z kombinacji czynników systemowych, organizacyjnych i kadrowych, które znacząco wpływają na skuteczność i dostępność wsparcia dla mieszkańców. Ośrodek Pomocy Społecznej w Tłuszczu prowadzi szeroką i zróżnicowaną ofertę usług, niemniej ich dalszy rozwój wymagałby wzmocnienia zasobów kadrowych i organizacyjnych. Dodatkową szansą na zwiększenie integracji działań i lepszą koordynację wsparcia mogłoby być utworzenie Centrum Usług Społecznych (CUS), które pełniłoby rolę lokalnego ośrodka integrującego różne formy pomocy i usprawniającego reagowanie na potrzeby mieszkańców, w tym w sytuacjach kryzysowych.

Kolejnym wyzwaniem jest **niespójne rozmieszczenie usług społecznych**. Zdecydowana większość zasobów instytucjonalnych skupiona jest w części miejskiej gminy, co powoduje **niedostateczne wsparcie dla mieszkańców terenów wiejskich**, którzy mają ograniczony dostęp do infrastruktury, transportu oraz kadry specjalistycznej. Dodatkowo wiele usług, zwłaszcza specjalistycznych, zostało zdelegowanych na poziom powiatowy, co oznacza konieczność dojazdów do Wołomina lub sąsiednich gmin, co dla osób starszych, z niepełnosprawnościami czy rodzin z małymi dziećmi bywa barierą nie do pokonania.

Zauważalnym problemem pozostaje także **brak pełnomocnika ds. współpracy z trzecim sektorem**, który mógłby koordynować działania z organizacjami pozarządowymi oraz wzmacniać ich udział w systemie usług społecznych. W efekcie potencjał organizacji oddolnych, takich jak Koła Gospodyń Wiejskich, nie jest w pełni wykorzystywany, również ze względu na brak odpowiednio przystosowanej infrastruktury lokalowej, która umożliwiłaby im prowadzenie działań integracyjnych i aktywizujących.

Dodatkowo, **brak wyspecjalizowanego poradnictwa prawnego**, które odpowiadałoby na złożone, indywidualne sytuacje mieszkańców, osłabia efektywność wsparcia i zniechęca do korzystania z usług społecznych. Problemy pogłębiają również niedostatki w zakresie **współpracy między instytucjami**, w tym z wymiarem sprawiedliwości, co spowalnia przepływ informacji i wydłuża czas reakcji na zgłaszane potrzeby.

Nie bez znaczenia pozostaje również **wykluczenie cyfrowe**, szczególnie wśród osób starszych i mieszkańców wsi, które utrudnia dostęp do informacji, e-usług oraz komunikację z instytucjami.

4. PLAN ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH

Zidentyfikowane potrzeby mieszkańców gminy Tłuszcz oraz wyzwania, z jakimi mierzą się lokalne instytucje, posłużyły jako fundament do opracowania Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych na lata 2026–2030. Głównym celem Planu jest:

Zapewnienie kompleksowego i zintegrowanego systemu usług społecznych w gminie Tłuszcz dostosowanego do rzeczywistych i zróżnicowanych potrzeb mieszkańców – ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia dla osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie zdrowia psychicznego oraz rodzin z dziećmi.

Realizacja celu głównego będzie możliwa dzięki wdrożeniu celów szczegółowych, opracowanych z myślą o konkretnych grupach odbiorców wsparcia. Poniższy schemat przedstawia ich zestawienie.

Osoby starsze

- Wzmocnienie systemu usług społecznych w gminie Tłuszcz ukierunkowanych na zapewnienie osobom starszym wsparcia adekwatnego do ich potrzeb, dostępnego jak najbliżej miejsca zamieszkania.

Osoby z niepełnosprawnościami

- Stworzenie w gminie Tłuszcz kompleksowego systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, który umożliwi im prowadzenie aktywnego i możliwie samodzielnego życia w lokalnej społeczności.

Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

- Wdrożenie spójnego systemu wsparcia dla osób zmagających się z kryzysem zdrowia psychicznego, który umożliwi im powrót do aktywności społecznej i zawodowej oraz poprawi jakość życia.

Rodziny z dziećmi

- Zapewnienie rodzinom z dziećmi dostępu do kompleksowego systemu wsparcia, który umożliwi dostęp do usług edukacyjnych, opiekuńczych oraz integracyjnych.

W dalszej części przedstawiono zestaw działań przypisanych do poszczególnych celów szczegółowych, uporządkowanych według obszarów wsparcia. Dla każdego z działań określono planowany czas realizacji, instytucje odpowiedzialne za wdrożenie, przewidywane koszty oraz możliwe źródła finansowania.

4.1.OSOBY STARSZE

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e	Potencjalne źródła finansowania
1. Wzmocnienie systemu usług społecznych w gminie Tłuszcz ukierunkowanych na zapewnienie osobom starszym wsparcia adekwatnego do ich potrzeb, dostępnego jak najbliżej miejsca zamieszkania.	1.1. Zapewnienie większej dostępności komunikacyjnej dla osób starszych poprzez wprowadzenie taxi dla seniora	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, Podmiot Ekonomii Społecznej	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
	1.2. Dalszy rozwój Uniwersytetu Trzeciego Wieku - rozszerzenie oferty zajęciowej	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, Organizacje pozarządowe	Budżet Państwa, Program „Aktywni+”
	1.3. Podjęcie działań na rzecz utworzenia rady seniora	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS	Środki własne, Budżet Państwa, Program „Aktywni+”
	1.4. Przeprowadzenie szkoleń z zakresu obsługi komputera i Internetu skierowanych do seniorów mających na celu zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu.	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, organizacje pozarządowe	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
	1.5. Dalszy rozwój usług opiekuńczych	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, Podmiot Ekonomii Społecznej	Korpus Wsparcia Seniorów
	1.6. Wykorzystanie potencjału aktywnych seniorów i pracowników pomocy społecznej do samopomocy, samoedukacji i samorozwoju.	2026-2030	OPS, organizacje pozarządowe	Środki własne
	1.7. Podejmowanie działań na rzecz wprowadzenia usługi złotej rączki na terenie gminy	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, Podmiot Ekonomii Społecznej	Programy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej – „Opieka 75+”, „Mazowsze dla Seniorów 2025”
	1.8. Edukacja i integracja seniorów poprzez organizację cyklicznych zajęć w sołectwach	2026-2030	Gmina Tłuszcz, KGW	

4.2. OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e	Potencjalne źródła finansowania
2. Stworzenie w gminie Tłuszcz kompleksowego systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, który umożliwia im prowadzenie aktywnego i możliwe samodzielne życie w lokalnej społeczności.	2.1. Prowadzenie działań aktywizujących zawodowo osoby z niepełnosprawnościami.	2026-2030	OPS, PUP, PES, OWES	PFRON
	2.2. Edukowanie i zachęcanie pracodawców do zatrudniania osób z niepełnosprawnościami.	2026-2030	PUP	Środki własne
	2.3. Rozwój oferty i miejsc pobytu dla osób z niepełnosprawnością i grup wsparcia.	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, PES, COM, ŚDS, powiat wołomiński	PFRON, środki własne
	2.4. Utworzenie oferty spędzania wolnego czasu dedykowanej dla osób z niepełnosprawnościami.	2026-2030	Gmina Tłuszcz, CKSiR, PES	PFRON, środki własne
	2.5. Rozwój usług asystencji osobistej	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, PES	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
	2.6. Rozwój usług opieki wytchnieniowej	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, PES	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
	2.7. Dalsze świadczenie transportu dla osób z niepełnosprawnościami	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, PES	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
	2.8. Podejmowanie działań na rzecz likwidacji barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej	2026-2030	Gmina Tłuszcz	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027

4.3.OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e	Potencjalne źródło finansowania
3. Wdrożenie spójnego systemu wsparcia dla osób zmagających się z kryzysem zdrowia psychicznego, który umożliwi im powrót do aktywności społecznej i zawodowej oraz poprawi jakość życia.	3.1. Rozwój usług z zakresu ochrony zdrowia, szczególnie tych dedykowanych dla dzieci i młodzieży.	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, NFZ, sektor prywatny, placówki edukacyjne	„Mazowsze dla Zdrowia Psychicznego 2025”
	3.2. Rozwój wsparcia specjalistycznego w zakresie poradnictwa psychologicznego bądź psychiatrycznego	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, GKRPA, NFZ, sektor prywatny, placówki edukacyjne	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
	3.3. Podnoszenie świadomości społecznej na temat zaburzeń psychicznych przez kampanie informacyjne.	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS	„Mazowsze dla Zdrowia Psychicznego 2025”
	3.4. Rozwój istniejących form pomocy takich jak specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
	3.5. Podejmowanie działań w celu zapewnienia mieszkańcom gminy dostępu do poradni zdrowia psychicznego	2026-2030	Gmina Tłuszcz, NFZ, sektor prywatny	NFZ
	3.6. Włączanie cyfrowe osób w kryzysie zdrowia psychicznego.	2026-2030	Gmina Tłuszcz, organizacje pozarządowe	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
	3.7. Utworzenie grupy samopomocowej skierowanej do osób w kryzysie zdrowia psychicznego.	2026-2030	OPS, organizacje pozarządowe, COM	Środki własne
	3.8. Prowadzenie działań aktywizacyjnych między innymi poprzez organizację spotkań z doradcą zawodowym.	2026-2030	Gmina Tłuszcz, PUP, OPS, PES	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027

4.4.DZIECKO I RODZINA

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e	Potencjalne źródła finansowania
4. Zapewnienie rodzinom z dziećmi dostępu do kompleksowego systemu wsparcia który umożliwi dostęp do usług edukacyjnych, opiekuńczych oraz integracyjnych.	4.1. Rozwój oferty placówek wsparcia dziennego	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, organizacje pozarządowe	Budżet państwa - Fundusz Solidarnościowy
	4.2. Prowadzenie grupy samopomocowej dla rodziców wychowujących dzieci	2026-2030	OPS, organizacje pozarządowe	Budżet państwa, środki własne
	4.3. Organizowanie warsztatów umiejętności wychowawczych dla rodziców	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, GKRPA	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
	4.4. Rozwój oferty zajęć dodatkowych w szkołach	2026-2030	Gmina Tłuszcz, placówki edukacyjne, sektor prywatny	Środki własne
	4.5. Wykorzystanie rozbudowanej sieci bibliotek i placów zabaw do rozwoju i integracji rodzin.	2026-2030	Gmina Tłuszcz, CKSiR, Biblioteka Publiczna	Środki własne
	4.6. Rozwój oferty spędzania czasu wolnego w ramach zajęć w Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji	2026-2030	Gmina Tłuszcz, CKSiR	Środki własne
	4.6. Podejmowanie działań na rzecz utworzenia Klubu Malucha i Klubu Rodzica.	2026-2030	Gmina Tłuszcz, PES	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego - Program Aktywny Maluch 2022-2029
	4.7. Wsparcie rozwoju świetlic środowiskowych.	2026-2030	Gmina Tłuszcz, organizacje pozarządowe, PES	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
	4.8. Tworzenie inicjatyw mających na celu spotkania międzypokoleniowe.	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, KGW, organizacje pozarządowe	Środki własne
	4.9. Rozwój usług asystenta rodziny.	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS	Dotacja z budżetu Państwa (program Asystent Rodziny)
	4.10. Wspieranie rodziców w rozwoju zawodowym np. z pomocą Klubu Integracji Społecznej.	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, PUP	Europejski Fundusz Społeczny+
	4.11. Kontynuowanie systemu ulg i zniżek dla rodzin z dziećmi w ramach programów Powiatowa karta rodziny Takrodzina.pl oraz bon żłobkowy	2026-2030	Gmina Tłuszcz, OPS, CKSiR, powiat wołomiński	Środki własne, Starostwo Powiatowe

5. ZESTAWIENIE POTENCJALNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Ramy finansowe Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Tłuszcz na lata 2026–2030 określają prognozowane środki niezbędne do skutecznego wdrożenia zaplanowanych działań w obszarze wsparcia społecznego. Realizacja tych przedsięwzięć wymaga zapewnienia odpowiedniego zabezpieczenia finansowego, uwzględniającego zarówno zakres działań, jak i możliwości budżetowe samorządu lokalnego.

Finansowanie Planu zakłada wykorzystanie zróżnicowanych źródeł – od środków własnych gminy, przez fundusze krajowe i wojewódzkie, po mechanizmy wsparcia oferowane przez Unię Europejską oraz inne zewnętrzne źródła finansowania. Szczególną rolę przypisuje się funduszom europejskim, ze względu na ich potencjał w zakresie wspierania lokalnych inicjatyw społecznych.

Planowane nakłady finansowe zostaną określone z uwzględnieniem aktualnej sytuacji budżetowej gminy Tłuszcz, zgodnie z założeniami lokalnej polityki społecznej oraz długofalową strategią finansową. Uwzględnione zostaną również czynniki zewnętrzne, takie jak inflacja, zmiany gospodarcze, sytuacja na rynku pracy czy obowiązujące przepisy prawa dotyczące finansów publicznych i systemu pomocy społecznej.

W dokumencie określono priorytetowe źródła finansowania poszczególnych obszarów interwencji, wraz z przypisanymi im działaniami. Gmina Tłuszcz zakłada elastyczne i strategiczne podejście do pozyskiwania środków, zorientowane na efektywne łączenie dostępnych funduszy zewnętrznych i krajowych, tak aby zapewnić mieszkańcom skuteczne i trwałe wsparcie społeczne

Tabela 9. Obszary dofinansowania w ramach funduszy unijnych

Program	Działanie	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	Zdrowie pracowników	Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Zdrowie psychiczne w pracy	Wsparcie zdrowia psychicznego pracodawców i pracowników, w tym profilaktyka wypalenia zawodowego.
	Usługi społeczne i zdrowotne	Osoby starsze	Dzienne Domy Opieki Medycznej	Tworzenie i wsparcie funkcjonowania placówek oferujących dzienną opiekę medyczną.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Mieszkania treningowe i wspomagane	Zapewnienie warunków do samodzielnego funkcjonowania osób wymagających wsparcia.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, Rodziny z dziećmi	Opieka wytchnieniowa	Wsparcie dla opiekunów osób zależnych poprzez czasowe przejęcie opieki.
		Osoby starsze	Aktywizacja seniorów	Zwiększenie samodzielności, przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i aktywizacja seniorów.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami, Rodziny z dziećmi	Usługi asystenckie	Pomoc osobom z niepełnosprawnościami w codziennym funkcjonowaniu.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi teleopiekuńcze	Zdalne monitorowanie stanu zdrowia i bezpieczeństwa osób starszych lub niesamodzielnych.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi transportowe	Transport dla osób potrzebujących wsparcia, np. do placówek zdrowotnych czy społecznych.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Transport door-to-door	Indywidualny transport dla osób o ograniczonej mobilności.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi opiekuńcze	Świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Dostosowanie mieszkania	Adaptacja mieszkań do potrzeb osób starszych lub z niepełnosprawnościami.
	Usługi społeczne na rzecz rodzin	Rodziny z dziećmi	Mediacje rodzinne	Pomoc w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych poprzez mediacje.
		Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Konsultacje i porady psychologiczne	Wsparcie psychologiczne, psychoedukacja i działania profilaktyczne.

Program	Działanie	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
		Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom	Terapeutyczne i społeczne wsparcie osób z problemem uzależnień oraz ich rodzin.
		Rodziny z dziećmi	Poradnictwo prawne	Udzielanie porad prawnych w zakresie funkcjonowania rodziny.
		Rodziny z dziećmi	Terapia rodzinna	Terapia dla rodzin przeżywających trudności we współżyciu społecznym lub emocjonalnym.
		Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Psychoterapia indywidualna	Pomoc psychoterapeutyczna dla osób indywidualnych.
		Rodziny z dziećmi	Grupy wsparcia i warsztaty wychowawcze	Wzmacnianie kompetencji rodzicielskich i wymiana doświadczeń.
		Rodziny z dziećmi	Praca socjalna	Świadczenia pracy socjalnej na rzecz rodzin wymagających wsparcia.
	Rewitalizacja miast	Osoby z niepełnosprawnościami	Usuwanie barier architektonicznych	Likwidacja przeszkód utrudniających poruszanie się osobom z niepełnosprawnościami.
		Osoby z niepełnosprawnościami	Dostosowanie obiektów	Przystosowanie budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poprawa dostępności przestrzeni publicznej.
Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027	-	Wszyscy mieszkańcy	Paczki żywnościowe/posiłki oraz działania towarzyszące, - warsztaty i doradztwo.	Zapewnienie osobom najbardziej potrzebującym podstawowej pomocy żywnościowej w formie paczek lub posiłków oraz umożliwienie im udziału w bezpłatnych warsztatach na rzecz włączenia społecznego
Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego	Program Aktywny Maluch 2022-2029	Rodziny z dziećmi	Usługi opieki nad dziećmi	Tworzenie i funkcjonowanie nowych miejsc opieki dla dzieci do lat 3 (żłobki, kluby dziecięce, dzienni opiekunowie) poprzez dofinansowanie inwestycji infrastrukturalnych oraz kosztów bieżących.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 10. Obszary dofinansowania w ramach budżetu państwa oraz jednostek samorządowych

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	Budżet państwa (80% lub 50% w	Program senior+	Osoby starsze	Dzienne Domy „Senior +” i Kluby „Senior +	Moduł 1 – jednorazowe wsparcie finansowe na utworzenie i/lub wyposażenie ośrodka wsparcia

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
	zależności od modułu)				Moduł 2– zapewnienie funkcjonowania już istniejących ośrodków wsparcia, utworzonych w ramach modułu 1.
	Budżet państwa - Fundusz Solidarnościowy	„Opieka wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego	Osoby z niepełnosprawnościami, Rodziny z dziećmi	Opieka wytchnieniowa	Odciążenie członków rodzin lub opiekunów poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego lub powiatowego.
		„Opieka wytchnieniowa” dla Organizacji Pozarządowych	Osoby z niepełnosprawnościami, Rodziny z dziećmi	Opieka wytchnieniowa	Odciążenie członków rodzin lub opiekunów poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się Organizacje pozarządowe.
		„Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego	Osoby z niepełnosprawnościami	Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami	Celem Programu jest wprowadzenie usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego lub powiatowego.
		„Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Organizacji Pozarządowych	Osoby z niepełnosprawnościami	Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami	Celem Programu jest wprowadzenie usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się Organizacje pozarządowe.
		„Centra opiekuńczo-mieszkalne”	Osoby z niepełnosprawnościami	Centra opiekuńczo-mieszkalne	Stworzenie miejsc, gdzie osoby niepełnosprawne mogą zamieszkiwać na zasadach pobytu dziennego lub całodobowego, zapewniając im niezależność i samodzielność. Program adresowany jest do gmin i powiatów, które zorganizują usługi zamieszkiwania w formie pobytu dziennego lub całodobowego w Centrach.
	Budżet państwa (<80%) i budżet gminy (>20%)	Korpus Wsparcia Seniorów	Osoby starsze	Usługi opiekuńcze dla seniorów	1. Pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych (np. pomoc w robieniu zakupów, przygotowywaniu posiłków, sprzątanii), 2. Podstawowa opieka higieniczno-pielęgnacyjna (pomoc w myciu, ubieraniu, poruszaniu się), 3. Zapewnienie

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
					kontaktów z otoczeniem (pomoc w uczestniczeniu w wydarzeniach społecznych, zapewnienie towarzystwa), 4. Dofinansowanie zakupu i użytkowania opasek bezpieczeństwa lub innych urządzeń, 5. Wsparcie w utrzymaniu samodzielności w miejscu zamieszkania
	Budżet państwa (<60%) i budżet gminy (>40%)	„Opieka 75+”	Osoby starsze	Usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze	Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi, samotnie gospodarującymi, a także tych które pozostają w rodzinie.
	Budżet państwa (100%)	„Za życiem”	Rodziny z dziećmi	Wsparcie rodzin z dziećmi	Kompleksowe wsparcie dla rodzin z dziećmi z ciężkimi niepełnosprawnościami lub nieuleczalnymi chorobami, a także dla kobiet w ciąży i ich rodzin. Wsparcie obejmuje m.in.: jednorazowe świadczenie w wysokości 4000 zł, asystenci rodzin, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka i jego rodziny, usługi wspierające i rehabilitacyjne.
	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - finansowany z budżetu państwa, pracodawców i innych źródeł	„Dostępna przestrzeń publiczna”	Osoby z niepełnosprawnościami	Usuwanie barier architektonicznych	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do przestrzeni publicznej, informacji i komunikacji, a także technologii, urządzeń oraz usług powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, na zasadzie równości z innymi osobami.
		„Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mobilność osób z niepełnosprawnością	Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi transportowe	Wzrost niezależności osób z niepełnosprawnościami oraz ułatwienie im aktywności społecznej lub zawodowej poprzez zapewnienie dostępu do korzystania z samochodu osobowego.
		„Dostępność ponad barierami”	Osoby z niepełnosprawnościami	Usuwanie barier architektonicznych	Rozwój i zwiększenie dla osób z niepełnosprawnościami dostępności przestrzeni fizycznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej, a także dostępności produktów i usług, w tym dotyczących turystyki, rekreacji i kultury.

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
		„Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością”	Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi wspierające osoby z niepełnosprawnościami	Uruchomienie centrów oferujących kompleksowe wsparcie informacyjne, doradcze i eksperckie dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich otoczenia, w tym w zakresie doboru technologii asystujących.
		„Zajęcia klubowe w WTZ”	Osoby z niepełnosprawnościami	Aktywizacja osób z niepełnosprawnościami	Rehabilitacja społeczna i zawodowa w formie warsztatów terapii zajęciowej.
		„Wsparcie Inicjatyw”	Osoby z niepełnosprawnościami	Integracja i aktywizacja osób z niepełnosprawnościami	Promowanie działań na rzecz aktywizacji środowiska osób niepełnosprawnych
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (moduł 1 i 2) oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej (moduł 3)	Budżet państwa (80%) i budżet gminy (20%)	Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028	Rodziny z dziećmi	Opieka żywnościowa	Moduł 1 i 2 - zapewnia pomoc dzieciom, uczniom i młodzieży oraz obejmuje pomocą osoby dorosłe, zwłaszcza osoby starsze, chore, niepełnosprawne i samotne w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Moduł 3 - wzmocnienie opiekuńczej funkcji szkoły podstawowej poprzez tworzenie warunków umożliwiających spożywanie przez uczniów posiłku w trakcie pobytu w szkole.
Samorząd Województwa Mazowieckiego	Budżet Województwa Mazowieckiego (max. 80%)	„Wsparcie osób z niepełnosprawnościami na Mazowszu”	Osoby z niepełnosprawnościami	Dostęp do kultury dla osób z niepełnosprawnościami	Ułatwienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do instytucji kultury, dla których organizatorem jest Samorząd Województwa Mazowieckiego, poprzez możliwość skorzystania z ich oferty za preferencyjną cenę biletu, tj. 1 zł brutto za osobę z niepełnosprawnościami i 1 zł brutto za towarzyszącego jej opiekuna
		„Mazowsze dla Seniorów 2025”	Osoby starsze	Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych	Aktywizacja osób starszych, zapobieganie ich wykluczeniu i utracie samodzielności oraz polepszenie jakości życia mieszkańców regionu w wieku senioralnym. Działanie polega na udzieleniu gminom, miastom na prawach powiatu z terenu

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
					województwa mazowieckiego oraz dzielnicom m.st. Warszawy, pomocy finansowej przeznaczonej na realizację własnych zadań bieżących gmin, miast na prawach powiatu oraz dzielnic m.st. Warszawy, będących inicjatywą rad seniorów
		„Mazowsze dla Zdrowia Psychicznego 2025”	Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Promocja i ochrona zdrowia psychicznego	Wspieranie zadań związanych z promocją zdrowia psychicznego i profilaktyką zaburzeń wśród mieszkańców Mazowsza
		„Mazowsze dla młodzieży”	Rodziny z dziećmi	Aktywizacja młodzieży	Tworzenie i rozwój Młodzieżowych Rad poprzez dofinansowanie działań edukacyjnych, promocyjnych oraz organizacyjnych. Dotacje obejmują m.in. szkolenia dla młodzieżowych radnych i ich opiekunów, kampanie informacyjne oraz realizację inicjatyw młodzieżowych.
		„Mazowsze dla lokalnych centrów integracyjnych”	Wszyscy mieszkańcy	Integracja i aktywizacja mieszkańców	Zadania aktywizujące, integrujące i rozwijające lokalne społeczności poprzez zapewnienie podstawowej infrastruktury (takiej jak np. świetlice wiejskie, gminne/osiedlowe ośrodki kultury, domy kultury, domy pomocy społecznej, itp.) pełniące rolę tzw. „centrum integracyjno-kulturalne”
		„Mazowsze dla zdrowia 2025”	Wszyscy mieszkańcy	Promocja i ochrona zdrowia ogółem	Pomoc finansowa ze środków budżetu Województwa przeznaczona jest na zadania własne powiatów oraz miast na prawach powiatu o charakterze bieżącym z zakresu promocji i ochrony zdrowia, niebędące inwestycją, wyłączeniem działań związanych z profilaktyką zaburzeń i promocją zdrowia psychicznego.
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	Budżet państwa	Bon senioralny	Osoby starsze	Usługi opiekuńcze	Program wsparcia finansowego dla osób powyżej 75. roku życia, które wymagają regularnej opieki i mają bliskich aktywnych zawodowo.

Źródło: opracowanie własne

6. SYSTEMY MONITOROWANIA I OCENY

System monitorowania realizacji, oceny skuteczności oraz pomiaru osiągania wskaźników Lokalnego planu deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych gminy Tłuszcz na lata 2026–2030 został zaprojektowany tak, aby zapewnić skuteczny nadzór nad wdrażanymi działaniami oraz umożliwić ich obiektywną ocenę.

Szczególny nacisk położono na jasne określenie metod ewaluacji, co pozwoli na całościową analizę wpływu podejmowanych działań na poprawę jakości życia mieszkańców oraz wspieranie rozwoju społecznego w gminie. Ewaluacja obejmie zarówno ocenę realizacji zaplanowanych zadań, jak i analizę stopnia osiągnięcia zakładanych wskaźników rezultatów i oddziaływania.

Monitoring wskaźników przypisanych do poszczególnych obszarów wsparcia będzie prowadzony w sposób systematyczny, z uwzględnieniem danych ilościowych i jakościowych. Takie podejście umożliwi bieżące rozpoznawanie zmieniających się potrzeb społeczności lokalnej, szybkie reagowanie na pojawiające się wyzwania oraz elastyczne dostosowywanie działań. Dzięki temu możliwe będzie utrzymanie wysokiej skuteczności wdrażanych usług społecznych na terenie gminy Tłuszcz.

6.1. WSKAŹNIKI REZULTATU I PRODUKTU

Wskaźniki służące monitorowaniu realizacji Lokalnego planu deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych gminy Tłuszcz na lata 2026–2030 zostały przypisane do poszczególnych celów szczegółowych. Ich zastosowanie umożliwi ocenę stopnia realizacji głównego celu Planu.

Wskaźniki zostały pogrupowane zgodnie z obszarami interwencji, których dotyczą. Warto jednak podkreślić, że część z nich – ze względu na swój przekrojowy charakter – może odnosić się do więcej niż jednego obszaru wsparcia, mimo że formalnie przypisano je do konkretnego celu szczegółowego. Szczegółowy wykaz wskaźników monitorujących realizację poszczególnych celów szczegółowych przedstawia **Tabela 11**.

Tabela 11. Wskaźniki rezultatu i produktu w podziale na obszary wsparcia

OSOBY STARSZE		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
1.	Wzmocnienie systemu usług społecznych w gminie Tłuszcz ukierunkowanych na zapewnienie osobom starszych wsparcia adekwatnego do ich potrzeb, dostępnego jak najbliżej miejsca zamieszkania.	Liczba osób korzystających z usług UTW
		Liczba zajęć (rodzajów) realizowanych w ramach oferty UTW bądź liczba godzin zrealizowanych zajęć
		Liczba prowadzonych sekcji w ramach UTW
		Liczba przeprowadzonych zajęć w sołectwach dla seniorów
		Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu obsługi komputera i Internetu.
		Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych oferowanych przez Gminę.
OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
2.	Stworzenie w gminie Tłuszcz kompleksowego systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, który umożliwia im prowadzenie aktywnego i możliwe samodzielnego życia w lokalnej społeczności	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z działań aktywizujących zawodowo w ramach PUP i KIS
		Liczba osób korzystających z usług asystencji osobistej
		Liczba osób korzystających z usług opieki wytchnieniowej
		liczba osób korzystająca z transportu dla osób z niepełnosprawnościami świadczonymi przez OPS
		Liczba placówek edukacyjnych integracyjnych
		Liczba osób korzystających z Centrum opiekuńczo - mieszkalnego.

OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
3.	Wdrożenie spójnego systemu wsparcia dla osób zmagających się z kryzysem zdrowia psychicznego, który umożliwi im powrót do aktywności społecznej i zawodowej oraz poprawi jakość życia.	Liczba osób (dorosłych i dzieci)korzystających ze wsparcia psychologicznego, psychiatrycznego i terapii środowiskowej na terenie gminy Tłuszcz
		Liczba przeprowadzonych, udostępnionych kampanii informacyjnych na temat kryzysów zdrowia psychicznego.
		Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi
		Liczba grup wsparcia/grup samopomocowych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego
RODZINA Z DZIEĆMI		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
4.	Zapewnienie rodzinom z dziećmi dostępu do kompleksowego systemu wsparcia który umożliwi dostęp do usług edukacyjnych, opiekuńczych oraz integracyjnych.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
		Liczba prowadzonych placówek wsparcia dziennego
		Liczba prowadzonych zajęć przez CKSiR
		Liczba grup samopomocowych dla rodziców wychowujących dzieci
		Liczba osób korzystających z placówek wsparcia dziennego
		Liczba osób korzystających z warsztatów umiejętności wychowawczych

Źródło: opracowanie własne

6.2.OPIS SYSTEMU MONITOROWANIA REALIZACJI PLANU I OSIĄGNIĘCIA WSKAŹNIKÓW

System monitorowania realizacji Planu oraz osiągania wskaźników ma na celu zapewnienie skutecznego nadzoru nad postępowaniem wdrażania zaplanowanych działań oraz ocenę realizacji przyjętych celów. Skuteczny monitoring stanowi kluczowy element sukcesu całego przedsięwzięcia. Regularna analiza umożliwi nie tylko bieżące śledzenie zgodności działań z założeniami Planu, ale także szybkie reagowanie i wprowadzanie korekt w przypadku pojawiających się trudności. System ten zapewni przejrzystość i odpowiedzialność w realizacji zadań, wspierając efektywne zarządzanie usługami społecznymi na terenie gminy Tłuszcz.

Monitoring realizacji Lokalnego planu deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych gminy Tłuszcz na lata 2026–2030 oraz ocena osiągania zaplanowanych wskaźników prowadzona będzie we współpracy z lokalnymi interesariuszami zaangażowanymi w przygotowanie i wdrażanie dokumentu, w tym:

- przedstawicielami władz gminy Tłuszcz,
- Ośrodkiem Pomocy Społecznej,
- jednostkami organizacyjnymi gminy,
- organizacjami pozarządowymi,
- innymi partnerami społecznymi i instytucjonalnymi.

Ocena realizacji działań będzie prowadzona w oparciu o karty monitoringu, które zostaną włączone do corocznego Sprawozdania z działalności Ośrodka. Kluczowym narzędziem w tym procesie będą wskaźniki, pozwalające na mierzenie skuteczności podejmowanych działań oraz stopnia osiągnięcia zakładanych rezultatów.

6.3. OCENA SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI PLANU (EWALUACJA)

Ostatnim etapem wdrażania Lokalnego planu deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych gminy Tłuszcz na lata 2026–2030 będzie przeprowadzenie ewaluacji podjętych działań. Jej głównym celem będzie ocena efektów oraz zasadności realizowanych interwencji społecznych. Ewaluacja pozwoli określić stopień realizacji celów zawartych w Planie, a także ocenić skuteczność i efektywność podejmowanych działań.

Proces ewaluacji zostanie przeprowadzony w dwóch etapach:

1. **Ewaluacja on-going (bieżąca)** – prowadzona w trakcie realizacji Planu, jako integralna część systemu monitorowania. Ma na celu regularną ocenę postępów w realizacji celów operacyjnych oraz identyfikację ewentualnych barier i wyzwań. Dzięki temu możliwe będzie bieżące dostosowywanie działań do zmieniającej się sytuacji społecznej i organizacyjnej. Ewaluacja ta będzie realizowana we współpracy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Tłuszczu oraz innymi jednostkami wdrażającymi Plan.
2. **Ewaluacja ex-post (końcowa)** – przeprowadzona po zakończeniu okresu obowiązywania Planu. Obejme analizę osiągniętych rezultatów, trwałości wdrożonych rozwiązań oraz efektywności wykorzystania zasobów – finansowych, kadrowych i organizacyjnych. Pozwoli to na ocenę rzeczywistego wpływu podejmowanych działań na jakość życia mieszkańców gminy Tłuszcz.

Rekomenduje się, aby ewaluacja postępów w realizacji Planu była przeprowadzana raz w roku. Dla zapewnienia jej rzetelności i obiektywności wskazane jest powierzenie tego zadania niezależnemu podmiotowi zewnętrznemu, posiadającemu odpowiednie doświadczenie i kompetencje w prowadzeniu ewaluacji w obszarze polityki społecznej.

7. SPIS ELEMENTÓW GRAFICZNYCH

TABELE

Tabela 1. Liczba ludności w podziale na płeć w latach 2022-2024..... 8

Tabela 2. Inne wskaźniki demograficzne w latach 2022-2024 9

Tabela 3. Poziom wykształcenia w 2021 roku..... 10

Tabela 4. Poziom bezrobocia w latach 2022-2024 10

Tabela 5. Powody przyznawania pomocy społecznej decyzją w latach 2022-2024 10

Tabela 6. Podstawowe dane o Ośrodku Pomocy Społecznej w gminie Tłuszcz w latach 2022-2024 12

Tabela 7. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych, niepieniężnych oraz pozostałych usług w latach 2022-2024..... 13

Tabela 8. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w ramach zadań własnych w latach 2022-2024 wraz z kwotą świadczeń 14

Tabela 10. Obszary dofinansowania w ramach funduszy unijnych 28

Tabela 11. Obszary dofinansowania w ramach budżetu państwa oraz jednostek samorządowych 29

Tabela 12. Wskaźniki rezultatu i produktu w podziale na obszary wsparcia..... 34

WYKRESY

Wykres 1. Piramida wieku i płci w 2024 roku 9

MAPY

Mapa 1. Granice gminy Tłuszcz 8

KARTA MONITORINGU LOKALNEGO PLANU DEINSTYTUCJONALIZACJI I ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH

OSOBY STARSZE								
l.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika					
			2025 (bazowa)	2026	2027	2028	2029	2030
1.	Wzmocnienie systemu usług społecznych w gminie Tłuszcz ukierunkowanych na zapewnienie osobom starszym wsparcia adekwatnego do ich potrzeb, dostępnego jak najbliżej miejsca zamieszkania	1.1. Liczba osób korzystających z usług UTW						
		1.2. Liczba zajęć (rodzajów) realizowanych w ramach oferty UTW bądź liczba godzin zrealizowanych zajęć						
		1.3. Liczba prowadzonych sekcji w ramach UTW						
		1.4. Liczba przeprowadzonych zajęć w sołectwach dla seniorów						
		1.5. Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu obsługi komputera i Internetu						
		1.6. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych oferowanych przez Gminę						
OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI								
l.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika					
			2025 (bazowa)	2026	2027	2028	2029	2030
2.	Stworzenie w gminie Tłuszcz kompleksowego systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, który umożliwia im prowadzenie aktywnego i możliwie samodzielnego życia w lokalnej społeczności	2.1. Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z działań aktywizujących zawodowo w ramach PUP i KIS						
		2.2. Liczba osób korzystających z usług asystencji osobistej						
		2.3. Liczba osób korzystających z usług opieki wytchnieniowej						
		2.4. Liczba osób korzystająca z transportu dla osób z niepełnosprawnościami świadczonymi przez OPS						
		2.5. Liczba placówek edukacyjnych integracyjnych						
		2.6. Liczba osób korzystających z Centrum opiekuńczo - mieszkalnego						

OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO								
l.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika					
			2025 (bazowa)	2026	2027	2028	2029	2030
3.	Wdrożenie spójnego systemu wsparcia dla osób zmagających się z kryzysem zdrowia psychicznego, który umożliwi im powrót do aktywności społecznej i zawodowej oraz poprawi jakość życia	3.1. Liczba osób (dorosłych i dzieci) korzystających ze wsparcia psychologicznego, psychiatrycznego i terapii środowiskowej na terenie gminy Tłuszcz						
		3.2. Liczba przeprowadzonych, udostępnionych kampanii informacyjnych na temat kryzysów zdrowia psychicznego.						
		3.3. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi						
		3.4. Liczba grup wsparcia/grup samopomocowych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego						
RODZINY Z DZIEĆMI								
l.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika					
			2025 (bazowa)	2026	2027	2028	2029	2030
4.	Zapewnienie rodzinom z dziećmi dostępu do kompleksowego systemu wsparcia który umożliwi dostęp do usług edukacyjnych, opiekuńczych oraz integracyjnych	4.1. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny						
		4.2. Liczba prowadzonych placówek wsparcia dziennego						
		4.3. Liczba prowadzonych zajęć przez CKSiR						
		4.4. Liczba grup samopomocowych dla rodziców wychowujących dzieci						
		4.5. Liczba osób korzystających z placówek wsparcia dziennego						
		4.6. Liczba osób korzystających z warsztatów umiejętności wychowawczych						

Źródło: opracowanie własne